

29
dere et utilitatis ubertate superare. Sed quod ego hec commemoro: Ex multorum
barbarorum moribus quantum prout leges sanctasque institutiones cognosci potest. Et
ut taceam lestrygonas et cyclopas quod dicitur ipsis egyptiis loquitur: quorum tanta est a-
mentia: quod sine legibus vivunt: ut crocodillos et cercopythecos pro diis habeant et a-
dorant. Estque illis tanta feritas ut humana carne vesci non horrescant. De quo sce-
lere vehemens poeta ille satyrus conquisit his versibus. Quis nescit volu-
bithynice: quia demum Egyptus portenta colat: crocodillon adorant. Pars hec:
illa pavet saturam serpentibus ibim. Effigies sacri nitet aurea cercopytheci. Di-
midio magice resonant ubi menone corde: Atque vetus thebe ceterum iacet obru-
ta portis. Illic ceruleos: hic pisces flumis: illic oppida tota canem venerant: ne-
mo dianam. Porrum et cepe nefas violare ac frangere morsu. Sanctas gentes quibus
hec nascuntur in hortis in summa: lanatis animalibus abstinet omnis. Nefas illic
fatum iugulare capelle: Carnibus humanis vesci licet. Alphricane quoque gentes
inter meridiem et occasum habitantes: quanta ducant cecitate: ex earum pravus mise-
risque consuetudinibus discerni liceat. quae a deo spurce et sordide vivunt: ut ne bestia-
rum quodam similes eas esse dixeris. In coniunctione maritum ac feminarum quod nos ma-
trimonium appellamus a deo gentes ille effrenate sunt: ut nulla habita consanguini-
tatis ratione septenas uxores cuique illorum permittant ducere. O gentem barbaram
o gentem effera: et veri nescias. ita ne degeret: si legibus ac iuribus: quia in optimis
urbibus esse debet: uteretur. Adde etiam ius pontificium: ex quo non facile dictum sit quan-
tas humanarum generum commoditates suscipiat. non modo utilitatem publicam: sed a se
ipsi salutem ante omnia spectat. et quod huius iuris uberrimi fructus plerisque innotue-
runt: non nisi paucissima quaedam de eo hoc in loco referenda esse arbitror. Ex quibus
intelligere poterimus quod bene apteque ecclesiam ipsam suis ordinibus ornauerit. quod ve-
optimam vivendi modum clericis ceterisque religiosis imposuerit. quod omnia quae recte in
iure pontificio tractata sunt: haud facile dixerim: et ut in ceteris dignitatibus sic
quoque in beneficiis impetrandis omnium cupiditates satis deceter per hoc ius refrenant.
In ipso quoque matrimonio eum servavit ordinem: ut non aliter quam secundum illum esse no-
bis vivendum vel heretici ipsi praveque secte homines arbitrentur. Atque matrimonii
bona servarent: prohibuit non sine exactissima pena: omnia per quae matrimonii fides
violaretur. Et quod facilius ad malas quam ad bonas flectimur actiones: magna cum
severitate usurarium crimine exerceret vetuit. Nec minori sane severitate ipsius
ambitus crimine copescuit: illud vero multo prestantius fuit: quod ita ad christianam
fidem propagandam contra hereticos statuerit: ut ne a quo quidem tale quid committe-
re aliquis auderet. Et quod mitissime disposuerit penas: quibus mali: pravi quoque
afficiendi sunt: sanctissime censure id plane ostendunt. De his autem rebus quae ad divini
cultum: et de his quae ad ipsi a se salutem attinent: cum mirum in modum per se pateant:
non puto esse aliquid dicendum. Ex his enim paucissimis: quae breviter diximus con-
siderare possumus: quantum humano generi ius pontificium conferat. Quare non

parū sapiētissimi viri vrbes q̄ optimis morib⁹: optimisq; institutis exornate
sunt: gaudere gloriariq; possunt. Hacten⁹ de philosophia: ceterisq; nobilif-
simis facultatib⁹ nō nihil dirim⁹: nūc p̄ ipsius bononie laudes aliquātulū
euagemur. Que vt in lris oīm vrbiū clarissima celebrat⁹: sic quoq; in reruz
abundātia fertilitateq; nec min⁹ in aeris temperie: ⁊ in sui ipsi⁹ pulchritu-
dine: p̄stātissima extollit⁹: neq; id īmerito. nō enī desunt p̄ omnē hui⁹ felicif-
sime vrbis agrū planicies amenissime: nō prata oī tpe virētia: nō mōtes ⁊
colles: nō valles: nō flumina ab autorib⁹ admodū celebrata. nō silue tot ar-
borib⁹ opacissime: ⁊ id genus p̄ multa alia pro locorū dispositiōe decentia.
que omnia ab alto deus ad bononiēsum voluptatē: cōmoditatēq; pro
eorum p̄bitate videtur concessisse. Et in armis ⁊ in oib⁹ reb⁹ bellicis nō pa-
rū laudis vrbs hec olim sibi vēdicauit. Tū p̄pter viros quos habuit fortis-
simos: tū q̄ vincere hostē semp fuerit assueta. De qua re: ⁊ si multa ⁊ egre-
gia ad cōfirmationē hāc possim adducere: q; tamē velle illa cōmemorare.
longissimū esset: potest quicūq; vidēdi ea studio tenet⁹: in annalib⁹ chroni-
cisq; vrbis hui⁹ inquirere. Sed quid de hui⁹ vrbis liberalitate in alendis:
nutriendisq; tot pauperib⁹: totq; inopib⁹ loquar⁹? Erāt quidē in hac vrbe
multi tā ciues q̄ externi paupes. Deinde increscēte iā paulatim in p̄uincia
annone penuria: plures huc q̄ primū cōuenerūt: neq; ob hoc vrbs hec be-
nignissima in alēdis illis indignabat⁹. Anno tamē ab hinc vno cū p̄ totā re-
gionē magis: magisq; increuisset rerū oīm inopia: cēteni milleniq; paupe-
res ad hāc vrbem aduolabāt. nec pisas: nec florentiā: aut ferrariā petebāt.
Sed bononiā tanq̄ oīm rerū matrē q̄ facile ac libēter opem oībus p̄stare
soleat: cōcurrebāt. Nec tantūmodo mares: sed etiā femie cū suis infantib⁹
atq; pueris simul venerūt. Sūtq; illis oībus quā primū cōstituta p̄ter vete-
ra: noua quoq; receptacula: multū illis idonea. Ex quib⁹ receptaculis alia
cōmodiora sunt recipiēdis eis: q̄ validiori p̄superiori q; essent corpore. Alia
vero his parata sunt: q̄ si morbo aliquo laborarēt: illuc se reciperēt. Hoc ita
q; pacto felicissim⁹ quisq; illozū sibi videt⁹. Et pro bononiētib⁹ nunq̄ p̄cari
desinit. qd ergo miramur⁹: si vrbs hec in maria trāq̄llitate iādiu acq̄uerit⁹:
qd ergo miramur⁹: si neq; fame neq; peste: neq; aliquo casu fortune sit vnq̄
opp̄ssa: qd ergo miramur⁹: si de hac vrbe ferant⁹ puerbia illa: bononia ferti-
lis: bononia sciētiarū oīm ac legū mater: cū tot officijs ex oī parte tā ī deos
q̄ in homines cumulatissime profluentibus abundet⁹? Hec est igit̄ illa cha-
ritas: hec est inq̄ erga deos illa pietas: hec est illa religio: que in hoc secu-
lo felicitatem in dies bononiensibus adaugeat: post obitum vero beatitu-
dinem eternamq; fruitionem afferet. Nulla sunt enim tam parua in deos
beneficia: modo bona rectaq; voluntate fuerint oblata: que nō optimam
remunerationem: vel in vita: ⁊ saltem post vitam sint susceptura. Et

Bononia
laudes

fall
plus

50
quanc̄ v̄bs hec bononia olim apud veteres felsina appellata sit: postea ta-
men nō sine magno rerum argumēto bononiā cognominatā esse credim⁹.
quo vocabulo vsus his verbis expressit suetoni⁹. *¶* Auro patri gratias in se-
nato egit. apud eundē cōsulem pro bononiensibus latine: pro rhodijs atqz
iliensibus grece verba fecit. *¶* Plinius quoqz dixit titū falloniū bononiensez
centū: z quinquaginta virisse annos. Quia propter quāta laude: quāta glo-
ria v̄bs hec celeberrima digna sit: ex hoc in primis cōsiderem⁹ q̄ in ea oīm
rerū probatissimi ac peritissimi viri iam diu floruerūt z in dies certatim in-
surgūt. Et vt veteres taceam: quid recentiorū doctrinā humanitatēqz op⁹
est cōmemorē: qui quanta sint erga studētes beniuolētia ceterasqz natiōes
nemo est qui ignoret. *¶* Nō modo bona ac diuitias exponerēt: s; quod incre-
dibilius est: vitam ipsam pro studētibus effunderēt. Quot inquā in philo-
sophia doctores in hac v̄be excellunt? In astrologia z in sacra pagina: ac
medicina quātos possem clarissimos cōmemorare. In legibus vero ac iu-
rē pōtificio peto a vobis viri sapiētissimi: vbi doctiores: excellētioresqz quā
in hac v̄be reperiri poterūt. nō ne ita bene leges ceteraqz iura legūt: enucle-
ant: decidūt: emēdant z corrigūt. vt nō interpretari: sed denuo cōdere illa exi-
stimētur. *¶* Nolim in referendis laudandisqz oīm doctorū virtutibus dicēdi
modū excedere. Quisqz suo exactissimo iudicio: singulariqz prudētia sin-
gulozū prestantiā perpēdat z iudicet. Et q̄ vobis in presentia refero: maio-
ra experimēto ipso reperiet. *¶* Nec imerito ab extremis orbis regionibus ad
hec florētissima studia omne hoīm genus quotidie cōfluit. Et de gens diu-
tissime sepe ob excellentiā hui⁹ clarissime v̄bis domiciliū hic ppetuū sibi cō-
stituit. Desunt fortasse studijs bononiensib⁹ studētes theutones: daci: insu-
bres: ligures: pisani: florētini: senēses: perusini: romani: neapolitani: calabry-
lucani: apuli: siculi: hispani: balearici: sardi: galli: vnni: z alij complures:
quos singulos fastidiosum esset cōnumerare: nō verētes bona ac patrie cō-
moda horuz studiorū nomine perpulsi deserere. An niues: an pluuias: an
imbres: rigidissimaqz frigora horrescūt: *¶* Nec pudet me mei ipsius testimo-
niū licet nihili adducere. *¶* Poterā ego nup: vt oēs fere sciūt: sub ferdinando
neapolitano rege nō cū minimo stipēdio degere: audito tamē huius v̄bis
nomine: ita excitat⁹ incalui: vt oibus relictis cōmoditatib⁹: ad eā incolēdā
venire. In q̄ nō breui qdē tpe: si de⁹ fauerit vitā peragā. *¶* Nō tacebo etiam
id quod nos ipsi cū de multis italie v̄bibus scriberem⁹: de bononia quoqz
in libello nostro hoc modo inseruim⁹. De te qd memorē: sūmarū gloria re-
rū: Sacrarūqz parēs antiqua bononia legūt. Quā pallas maiorqz potēs
coluisse ferunt. Quāqz ipse ante alios habitauit iupiter equus. *¶* Sic pieta-
tis opus colit studiūqz bonorū. Quid ve astrea iubet: vel quicqd mandat
honestas. *¶* Posset nihilomin⁹ aliq̄s me increpās dicere. nō ne sunt in italia

doctores clari: studiaq; minime obscura p̄ter bononiēsia nō ne sūt q̄ pluri
ma: Absit a me hoc tale nefas quod nō dicere modo: sed ne cogitare quidē
auderem: scio enī doctores celebres esse multos: studia etiā multa p̄ter
bononiensia in italia clarere non dubito. Sed si quis illa cum bononiensi
bus studijs volet cōparare: minora illa infimaq; & nulli⁹ esse precij videbit
Quid dicā: in tā amplū sublimēq; splendorē studia hec elata sunt: vt nemo
licet doctissim⁹ foret: rerū vllarū perit⁹ a quoq; crederet: nisi breui saltē tem
pore: in his studijs fuisset versat⁹. Nō desunt p̄terea hic in oī differēdi gene
re quotidiane exercitatiōes approbatissimeq; cōtentiones. quo fit: vt disse
rētū ingenia reddant acutiora: doctrina augeatur in dies. vires quoq; in
de nō mediocres sumant. Et vt alter altero emulatiōe quadā superior cer
tamine discedat: summope annitūt. qd̄ gen⁹ exercitij adeo aristoteli sumo
philosopho p̄batū est: vt quotidie matutinis sopia post meridiā autē
scholis rhetoricā p̄ciperet. Nōto illi⁹ huiusmodi greco prouerbio. Escron
siopan che isocratin ean legin. i. turpe est tacere & isocratē pati dicere. Tāta
q; fuit isocrati lectionum cōtentionūq; publicarū cupiditas: vt in scholis
octauū & xc. annū moriēs dicat expleuisse. Quas ob res cū tot optimis di
sciplinis: totq; scientijs nobilissimis nō sine doctoribus: tā veterib⁹ q̄ recē
tioribus p̄clarissimis hec vrbs admodū p̄fulgeat: cūq; etiā rerum oī mā
gnificentia atq; abundātia tanq̄ toti⁹ orbis regina emineat: & cū in rebus
bellicis potentissima inuictissimaq; p̄ ceteris gloriē: & cū in deorū cultu
quantū diuina ratio expostulat: sanctissima peruiget: cumq; propter opti
mos: religiosissimosq; ciues beatissima existat: nihil certe superest aliud: ni
si summū patrē quoad possumus pia mente semper & vbiq; precemur: vt
ipsam bononiam cum sua gente: vosq; magnificentissimi viri felicissime
ac beatissime in eternum conseruet. **Finis.**

Cataldus simonī vallasco erudito viro. **S.**

Quibusdam litterulis tuis monuisti me: quendam aulicum fuisse
non nihil admiratū: q̄ mariam freram illustrissimi marchionis
vxoꝝem in epistola ad eam: maxime laudarem. & cum tantum illi
tribuerim: qd̄ lianoꝝe regine suis meritis dignū essem donaturus. Si do
ctus vir esset: mirarer: quia rudis & imperitus est: taceo. Nō remitto eum
ad tot opera: que in illius serenissime domine laudes scripsimus. Que nec
ipse per se: nec alio mostrante intelliget. Fateor: me dixisse freram sua sancti
tate domū: vr̄bem: regnum sustentare. At panthesilea nostra nō solum sua
probitate: sapientia: liberalitate regnū sustentat: sed totum simul cum ha
bitantibus mundū sua sanctimonia: venerandaq; sanctitudine tuetur: ser
uat & amplificat. Si plura nosse cupierit: plenissima papyrus emissa a no
bis nuper: multo latius ignarū monebit. **Vale.**

Cataldus magistro martino theolo-
logo: suo patri spirituali. S.

Eunt fortasse aliqui: qui post suorum vlcerum detectionē. quā ante sacerdotis pedes prostrati fecerūt: nec multū gaudeāt: nec possint ulterius patrē illū aspicerē. imo vt quidā rettulerunt: exhorrent: peneq; odio prosequunt. O ingratiſſimos iudeos: quicūq; sunt. Adedicum odisti: qui te leprosum mundauit: qui damnatū ab inferis ad superos glorificandū reduxit: Ego pater mi malus & iniquus sum. Veruz quotiēs te cōspectu intueri nequeo: mēte contemplo. & quantū ipse mecum gaudij cōcipio: tantū deus ipse de me cōcipiat. Utinā semper tecum esse possem: esse & bibere quoq; colloqui: legere aliquid: & in domio cōgaudere. Omnia que cūq; magna forent: pre hac leticia existimarē vana: & proſus nulla. Da mihi obsecro veniam. si te: vt debeo: non visito. Seculares occupationes ab optato: scōq; ocio tecū cōq̄ſeēdi me distrahūt. Tu aliquando p̄cor p me seruo apud redēptorē nostrū p̄cibus itercede. vt in suā clemētissim⁹ admittat gratiā: vtq; solita miseratione a malo: hoc est a diabolo me liberet. Vale.

Cataldus crassie munisio rei publice cultori. S.

Quia littere excellentissimi dionysij in tuas potius q̄ in alteri⁹ manus perueniūt: rogo te valde: oroq;: vt si aliq̄ vna cū tuis illius ad me allate sint: penes te serues: aut tuto ad me trāsmittas. quod nō aliter te facturū existimo. Nam quid nisi optime de viro speranduz est: q̄ tāti boni inuētor extitit. quo tātā apud celozū & terrarū regē mereris laudē: quantā adhuc lusitanorū nemo adept⁹ est. Eras & es p̄ successionē paternā totius thesauri: ex aurifodina transportati: fidissimus custos & seruator. parua est laus. pater reliquerat: Et vero nouā instituere societate: vniōnē: fraternitatē in gloriose marie honorē (quā misericordiā appellāt) peculiaris tibi laus est. quo instituto lecti honestiq; viri pullato habitu operti iesu crucifixo vbiq; ante se elato mortuos sepeliāt: discordias sedent: inimicos vtrinq; recōciliēt: miserabilib⁹ elemosyna subueniāt. hinc fit: vt rarissime q̄s i hac p̄potēti vrbe viuēs ad furcas ducat: vel ad iusticiariā puniēd⁹ demū oīa misericordie mira q̄dā charitate cōplēt opa. Nec tu generosus & diues humeros onerato p̄heretro i dei seruitiū submittere dedignaris. q̄ b⁹ p̄fecto meritis & i hac vita felicioz es: & in altera futur⁹ es beatioz. Vale.

Cataldus vni ex discipulis pacem cum virtute.

Rege si ridere vis duos casus notatu dignissimos: qui in hac vrbe hodierno die cōtigerunt. nec illos facetias esse existimes. Et quidē p̄mius ex casibus hic narratur euenisse. Adedicus pene quinquagenarius cū generosum quendā a primis puericie annis ad pubertatē vsq; educasset: erudiisset: & a plurimis eḡtationibus liberasset. Ecce idē

adolescens repentinis quibusdam malis veratur: opprimitur: cruciatur. quo audito accurrit sua sponte medicus: anxius: pallidus: semianimis. inuenit in lecto iacentem. accipit pulsum: tangit venas. rogat quidnam rei tam subito obtigisset. nunquid nimia crapula se repleisset: an insolita venere: an longa corporis animiq; lassitudine se debilitasset. Cumq; oia rubore affectus negaret penitus. arrisit callidus medicus: utpote qui ab alumno decipi non poterat. Tace inquit fili. ceteris hec nega. mihi soli: nec debes nec potes negare. dabo consueta medicine remedia: ut citissime coualescas: nulla est difficultas. tua salus: in tua est potestate. Caue hoc sextili mense a diurno somno: non minus a nimia pernoctatione: a superuacuo cibo: potuq; omnino caue. Adorte in primis fuge: et vitam sequere. Adors luxuria est: vita castitas. At hec sener finierat. adolescens non egroto: sed validissimo pugno consulentis medici os percutit. hinc geminos dentes spuere cogit. Egressus pauper homo attonitus et confusus magis infirmi: infelicitate insaniaq; tristatus: quam suo infortunio dolens. habes unum ex duobus casum. Alter est qui sequitur. In hac eadem urbe venator quidam deliciose nimis delicateq; multos annos leporarium nutrierat. hac luce summo mane solitis blandicijs a catena solutum ad se attrahit. Conspicatur non nihil claudicare: pedem despicit anteriorem: placida tractat manu: Dum oleum tepidum magis quam calidum apponit: linteoloq; alligat: improvisi domini manus feror bestia mordicis perforat et laniat. unde non canem ulterius: sed seipsum curare properauit. O infelicem venatorem: o infeliciorum medicum: qui cum magna expectaret premia: duorum dentium consecutus est amissionem. nomen medici cataldus: egroti autem nolo dicere dicitur. quid dicam: quid loquar: nescio vere nescio quid agam. desunt verba: desunt sensus. Immo mei ipsius imemor: a me ipso alienatus mihi proorsus video. Es ne forte tu ille: qui tantum nefas tam nefarie commisisti: deus id auertat. non possum villo mihi pacto persuadere: esse te tanti sceleris perpetratorem. siquidem et beniuolum et morigerum semper educatori preceptoriq; tuo extitisse scio. Alter es: in illius alumni mei formam transmigratus: simili deceptus sum figura. Idcirco obsecro. Dentes quos ille impie mihi fregit: non pugnus fregit: sed duo verba et dentes omnes fregerunt: et totum pectus concusserunt. Dum amice: paterneq; nimis ad virtutes monebam: a vicisq; dehortarer: insolentissime ille quicumq; fuit: Inquit. nec do nec sum virtutibus operam daturus. quod dictum videri posset quibusdam leue: mihi vero grauissimum. nec delicta aliter quam secundum personarum dignitatem iudicari debent. verum te supplex oro: aliquantisper me patienter audias: si tu meus ille es: hec tibi sint a me dicta: si non es: tanquam inconuenientia irride. Carnes putride: ulcera: vulneraq; omnia sine dolore secari: curariq; non possunt.

Et venenum altero fortiori veneno extinguitur. Et quanto asperiora mea videbuntur verba: tanto salubriora infirmo sunt futura. Nam venter ad purgandum durus: vehementiori indiget medicina. que quanto amarior: tanto utilior. Quenam erinnyis tam bonum animum: tam bonos mores pervertere tam repente potuit? Enimvero talia de te nuper optimo referuntur: qualia ego ne pessimo quidem nebulone digna esse ducerem. Ille meus: doctor erat: et doctorum studiosus: omniumque virtutum amator. Tu contra. illorum inimicus Scurrarum tantum: adulatorum: scortatorum: aleatorum fautor: sectator: et amplificator. Honorum et quibus vitam debes contemptor. Odisti me quia te dilexi. malefacis mihi: quia plurimum tibi benefeci. Quem his humeris a mille eripui periculis: omnia asperrima commodis meis preponens: solummodo tue vite: tue salutis: fame: honori: laudi intentissimus. propter quem nec tu si alterius ex duobus dares oculum: nec pater si viueret: toto quod possidebat auro: cataldo satisfaceret. Cumulate diuinam legem seruasti: noli reddere malum pro malo: sed bonum pro malo. Tu pro bono malum: pro optimo pessimum reddidisti. Et explosis pylade: vlyreque grauius consultis: nescio quos leuiculos tibi ascisti consiliarios. Nec littere: doctrinaque: isto remunerande sunt modo. nisi is: in quem tam magna contuli beneficia: sit nerone neronior. qualem te manifestissime expertus sum toties. ne a sarmatis quidem incultis et feris hominibus tam parui virtus penderetur. Factus sum vobis inimicus: dicens verum ait apostolus. Et quia redemptoris nostri dura videbantur eloquia: plurimi discipulorum abierunt retrosum. Interdum patris tui perdiidi gratiam: quia assentari nescirem. nunc te amitto: non mea culpa: sed teterrimo tuo vicio. Prope est ut dicam totum amorem: quo te prosequerbar: in odium conuertam. natura enim fit: ut eos a quibus videmus nos amari: amemus: a quibus negligi: negligamus. propterea qui diligere vult: ut diligat est necesse. Ego autem tue tante inscie: iuuenilique calori ex animo ignosco: utque tui misereatur deus: assiduas et lachrymosas preces flexis poplitibus effundo. Una superest amissum bonum recuperandi spes. te ipsum cognoscas: cuius fuisti filius: quem te sperant futurum: quod sit sedum mali: quod sit pulchrum boni esse nois. hec si considerabis: ad deumque penitentia affectus: reuertaris: fies recipienti veluti pastori ouis egressa ad ouile sua sponte rediens. multo: quam si nihil deliquisses: acceptior. Deus te adiuuet.

Cataldus iohanni serenissimo regi: suo domino. S.

Ate tuam istinc profectioem: precepisti mihi: ut georgio dilectissimo filio tuo aristotelis ethica exponeremus: quod ego ut placerem non quod ita sentirem approbavi consilium. Ipsemet doctor grauissimus negat iuuenem ad civilem disciplinam idoneum esse. multo minus puerum

aptus censeo. Quippe cum finis eius actio sit: non cognitio. Nunc autem: inter quedam alia: scribis: ut in exponendo illo diuini thomae omnino sequamur quod nos et studiose fecimus semper a primis lectionibus et accurate. Et deinceps hoc tuo iussu studiosius faciemus et accuratius. Nec burleum: nec donatum accialolum pretermittimus. quantum enim ille sanctitate: tantum hic eloquentia excelluit. Quo comodo nos frui prudens ac litteratus vir la mecentis episcopus perbenigne dignatus est. Nam in ea qua ex italia nuper secus attulit bibliotheca: multas suauissimas: quibus in hac lusitania caremus: degustauimus dapes. Reliquum est ut filium per litteras solito acrimoneas: ne: dum peligni vatis auidissime amores voluit: et se inueniat irritum: deceptumque: et me supremo afficiat dedecore. Quorum utrum minus velim deo precipue nouit: et ego quoque (ni penitus sim falsus) non ignoro. Vale

Cataldus cardone comiti rhegi. S.

Uenimus tandem ex portugalia toletum: qua iam pridem videre desideraueram. Et iam mihi in ea per dies quindecim commoranti fastidium gignit. nihil est tam desideratum: quod possessus iam: non satiet. Adagna et populosa urbs est: verum nihil ad rem poeticam. Adallem ad quesite patrie rusculum cuius infimo homini seruire: quam hic summis imperitare. Causa veniendi fuit hec. Expulsa: disiectaque penitus emanuelis sanctissimi regis consilio: tota infidelitate ex omnibus suorum regnorum locis mauro: iudeo: neophyto: post optatissimam helisabet consortem e paternis laribus in lusitania regnum traductam: paucis admodum labentibus diebus placuit eterno deo hunc ipsum regem in tot regnorum principatum diuina quadam prouidentia succedere. Nemo enim alius regem: principem ve in terris facit: nisi qui rex et princeps sit: longe illo: quem facturum est maior et potentior. Cum ergo quem memoro emanuelem ille omnium regum principumque: et rex et princeps ex duce regem primo: mox ex rege tot gentium principem iure constituerit: habitis a ferdinando patre socero de principali appellatione: atque ad tot obsequia accipiendum: itione: fecit non sine magna prudentia conuentum. Plerique procerum dissidebant. alij in aliam ibant opinionem. Ipse uti optimus pastor suas oues reliquere non audebat. Ipse oues sine suo pastore ire se perditum cernebant. Ardua res erat: deliberare. Ire non poterat sine omnium populorum dolore et lachrymis. Adanere multo minus decebat: ne forte ignauia: secordiaque merito portugalensis argueretur. A qua pre omnibus orbis gentibus semper abhorruit: ut aphyrica ipsiusque abditissime insule testes esse possunt. Inter hec diu hesitante vicit demum ratio. Stabilito itaque regno et advingue composito: die veneris mensis martij presentis anni discessit vlyrbona: hora fere meridiana: toto illo maris emporio nauigijs plenissimo: venit vna cum tota carina elegerat gente dormitum salatiam. Idque

53
est nō sine totius populi fletibus factū: rege etiā ipso flente: veluti pientissi-
mo patre carissimos deserēte filios. ⁊ longissimū iter nimia pernicitate red-
didimus brevissimū. Hic emanuel die iouis ardenti calore regnāte a ferdi-
nando rege ad mille passus obuiam prodeunte honoratissime: benignissi-
meq; excipitur: tanta equitum turma: quantā vidēre potui: nō numerare.
Dominico proximo idem rex cum vxore presentibus parentib⁹ in magno
templo a totius regni pcuratoribus principatus accepit obsequia. Archie-
piscopo loci celebrante: iuramenta q; de fide seruanda vtrisque prestāte. nec
templū confluentiū multitudinē capiebat. quibus actis in iisdem claustris
quattuor excellentes principes lautissimo sunt pransi apparatu. hec in p̄sen-
tia habui: que ad te scriberē. Quicquid deinceps succedet (quod vtinā nil
preter faustū sit futurū) nō grauabor notare: ⁊ ad te transmittere. Interim
si quid istic perditū lenones pellaces fallacesq; ambubaie perpetrarint: nō
dedignaberis: vt ridere interdum possim: me certiorē facere. Vale.

¶ Cataldus ferdinando menesis magnanimo
principi: marchioni excellentissimo. S.

Adio: nescio quos theologiculos: quo doctiores: sāctioresq; apd
imperitū vulgum videantur: nō solum magno: eminentiq; poete
in magna hominū celebritate sub sanctitatis specie nominatiz vir-
gilio detrahere: sed ipsam penitus latinā linguam lacerare: esseq; omnino
ab hominū vsu: cōspectuq; veluti indignā: repellendā. O me miserū. vtinā
vtinam aures nō haberem: aut haberē quidē: sed surdus essem: vt tantum
nefas nō audirē. vel istic infelix ego ad essem: vt vna cū alijs tam pbis mo-
nitionibus interessē. quo in furore facillime verterer: versusq; libere vin-
dictam sumerē. adeo q; si semel desipiscerē: nunq; forte resipiscerem. O gen-
tem perditā. Solem de mūdo laborant tollere: vt omnia in tetrum chaos
iterum corruant. sine quo ne mundus quidem ipse cōsisteret. Fugat enim
tenebras: affert claritatem: calorem: celestemq; creandis rebus vigorē. O
gentem nō minus obtusam q; malignā. latinā linguam omniū scientiaruz
cōseruatricem carpunt. Esto. poetas aliquos carperent fingentes vana ⁊
quedam malorum incitamenta afferentes: equissimo ferrem an imo. At la-
tinitatem: ipsamq; reginarū reginā eloquentiā insequi: nec ferre possum:
nec deus ipse in throno sedens sine indignatione hec percipit: impuneq;
istos diutius sinet hululare. Deus marce tullii: non ne hec ad stygios vsq;
manes perueniūt? Excita queso. L. cesarem: nō minus eloquentia q; armis
potentem. ⁊ partes vestras vna cū eloquentissimis socijs cōtra istos cōspi-
rantes agite. O augustine: o hieronyme: gregori: ambrosi: qui non minori
facundia q; sanctitate excelluistis. quorū libri poetaruz oratorumq; dictis

sunt refertissimi. Omitto lactantiū: hilarīū: cyprianū: et similes viros facundissimos. quibus omnibus tantū lingua latina cōtulit. vt qualescunq; fuerint: qui certe maximi optimiq; fuerunt: absq; his fieri nō potuissent facultatibus. Quis est enī tā excellens litteratus: qui si lingua careat latina nō sit cecus? Es philosophus: sine illa per caliginosum aerem ambulas. Es theologus et omnibus artibus imbutus: sine amica illa mutū te et cōfusuz tua etiā confessione nō negabis. Fateor posse quempiā sine dicendi arte in omni disciplinarū genere: doctū fieri. Sed quia nihil vel inepte scribendo nō relinquit vllā de se posteris memoriā: vna cū corpore extinguet. Arbor erit sterilis. que et si aliquā spatiantibus potest vmbra[m] prebere: nō tamen fructum. Sed expugnem⁹ in primis istos ex ea precipue parte: qua se maxime cautos tutosq; esse arbitrant. deinde aggrediemur ex altera. que nullo quantūvis instructo exercitu: nullisq; cataphrattis equitibus: bellorumq; tormentis offendi potest: vt a macerata turri caput nunq̄ emeruros strenue deiciamus. Dicunt propterea poetas legi nō debere: quia ad libidinē incitant hominū mentes: dū lasciuia amatoriq; proferūt verba (quasi nemo alius libidinofus sit: nisi qui poetis operā dederit) Qui hoc sentit: non videtur mihi poetā preter eū qui immodeste aliquid de amoribus scripserit: lectitasse. Et inter mille graues auctores: vnū eligit. quo ignorantia suā protegat. vt plenissimū rosetū ingressus inter rosarū milia vnā vellit: quā olfaciat: spinā: vel qui ex multifructifero pomario viride tātū gustat sorbū quanq̄ nullus poetarū est tam malus qui si recte intelligatur: nō optimus cōperiat: et ad multarū reruz cognitionē et ad vite institutionē aptissim⁹. Et satyri licet pudibunda quedā nuncient: omnia tamē ad vite emendationem: correptionēq; diriguntur. Nam et apostoli sanctiq; doctores: tū publice cōcionando: tum priuatim scribēdo multa nefanda: reprehēdēdi causa: protulerūt. Et nihilomin⁹ a catholicis salutifera leguntur: audiūtur ediscūtur. Ipsorūq; euangeliorū aliqua: quibus nihil sancti⁹: perfectiusq; habemus quibusdam in locis turpib⁹ sunt tincta verbis. Et primo conflictu sanctorū theologorū armis cōtra istos p̄grediamur. nā poetas: oratores: philosophosq; gētiles: etiā christianos: ipsuz ante alios: hieronymū ab angelo correptū tanq̄ suspectos silentio pretereamus. Audiam⁹ augustinus qui ante dei tribunal nō fuit pro latinis litteris flagello cesus libro primo de ciuitate dei dicentē. Nampe apud virgiliū: quē propterea paruuli legūt: vt videlicet poeta magnus: oīmq; preclarissimus atq; optim⁹ teneris ebibitus annis nō facile obliuione possit aboleri. scdm illud horatij. Quo: semel est imbuta recens: seruabit odorē Testa diu. Cōsidera verba augustini obsecro: vir romane quicunq; es in laudē virgilij prolata: cōtra eui nostri litteraticulos. qui tū inuidia perciti: nō rerū inscicia coacti tam sublimē vatē

quotidie pene insolentissime: impiissimeq; laniat. quod facientes manifestissime declarant se. hunc sanctum doctorem non vidisse: aut vidisse quidem: verum minime intellexisse. quod si viderint et intellexerint: multo grauiori digni sunt supplicio. dum tam nefarie veritatem ipsam coterunt: deprimunt: et suffocant. Unde non minus acute quam sapienter istorum miserabilem insaniam duobus exemplis. superioribus diebus reprobasti: ex tempore interloquendum a te adductis. quorum alterum fuit. Ad auri qua causa christiano nomini infensi: inimiciq; sunt acerrimi. quia praeue secte non nostrae sanctissime sunt fidei. ita qui poetis oratoribusq; aduersant: non ut latini inter latinos: sed barbari abiectiq; conperiunt. Alterum exemplum. qui in aliquo intrare debet palatium: non clausis: sed apertis valuis intrabit. talis est eloquentia. quae ad omne artium: scientiarumq; studium ianua est certissima. De qua re cum longa esset disceptatio per sanctorum patrum decreta decisum est ad sacre pagine intelligentiam: seculares litteras ac poetas sacerdotibus legendos esse. nam de seculi hominibus non dubitatur. quae res diffusissime tricesima septima. D. tractatur. vbi multe poetarum inseruntur auctoritates Et de con. di. quinta. Irridet horatius appetitum ciborum: qui consumpti relinquunt penitentiam. Expositor intelligit hoc fuisse in epistola ad lollium ab horatio dictum. Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas. non in hac epistola horatius illud intellexit: salua eius peritia: sed in secundo sermonum libro in satyra. Que virtus et quanta bono sit viuere paruo. vbi ciborum consumpti varietatem tanquam nimis nocentem reprehendit. Et paulo post de quotidianis operibus monachorum: hic pulcherrimorum versuum spectator assistas. Ecce supercilio cliuosi tramitis vndam Elicit: illa cadens raucum per leuia murmur Sara ciet: scatebrisq; arenis temperat arua. quae carmina virgilij sunt. primo georg. libro. quae due auctoritates licet sint per hieronymum adductae: deserunt tamen hieronymi esse: ex quo a sanctis patribus approbate: praedictis inseruntur decretis. Nam commemoro quae in iure civili pro poetis facientia conperio dicta. quale est illud impatoris: homerum omnis virtutis patrem appellatis. Et poete dictum tanquam moralis philosophi valet et seruatur in iure. Taceo etiam quam optime magnus basilus et complures alij (propter memoratos) de poetis sentiant. Quod autem marcus tullius dicat secundo tuscu. questi. libro: fuisse illos a platone de ciuitate: quam fingebat deiectos: nemo prudens moueri debet. quoniam non ex iudicio: sed ex comodo suo cicero illud protulit. Nam idem homo non dicam diuersis temporibus: sed eadem hora: eodem momento in diuersos mentis habitus mutabitur. modo letus: modo tristis: nunc blandus: nunc iratus pro temporum: rerumq; conditione. qualis eo ipso loco cicero contra poetas insurgit. Nam cum tractaret de dolore: et eum ad animorum informationem: roboracionemq; malum esse omnino negaret: et sophocles grecus tragicus herculem virum fortem introduxisset gementem: plorantemq; muliebriter: ob indutam tuni

cam sanguine centauri tincta: a deianira missam: et eschilus ite grecus pro
metheum caucaso alligatum miserrimos emittere eiulat fecisset: excandescit ci
cero ex psone sue dignitate dicēs Sed vides ne quod mali afferat poete: lamē
tantes inducūt fortissimos viros. Adollūt aios nostros. Sed quid poetis
irascimur? Virtutis magistri philosophi inuēti sunt: qui summū malū do
lorē dicerēt. Recte igitur a platone deiciuntur ex ea ciuitate: quā finxit ille: cuius
mores optimos et optimū rei pu. statū exqueret. Deiecit plato turpes poe
tas: quales erāt greculi quidā. At homerū nō eiecit plato: cuius poesis tota
est virtutis cōmentatio. Nō eiecisset virgiliū: horatiū: ouidiū: et cōplures
alios. quos oēs vsq; a redēptoris nostri aduentu rerū parens natura emi
nētissimos in lucē edidit. pter paucos admodū comicos. Et cicero ipse fuit
poetarū studiosissim⁹. vt sparsim plerisq; in locis aptissime ostēdit. Aliter
in oratiōe pro archia poeta: aliter hic locut⁹ est. Et forte doluit: nō habuisse
illā in carmine venā: qua in libera floruit oratione. Et vt dicā: quod mea asse
qui ibecillitate possum: Quelibet artes: et quilibet scientie suos habēt terminos
Sola oratoria facultas oīm artium: oīmque scientiarū est termin⁹. Nec quis
adeo erit rationis expers: qui inficiaseat: poetā supra hominē et infra deū
esse: vt ipse met cicero eiusdē operis libro primo sentit. cuius verba sunt hec
Quod si in hoc mūdo fieri sine deo nō potest: ne in sphaera quidē eos mot⁹
archimedes sine diuino ingenio potuisset imitari. Ad ihī vero ne hec qui
dē notiora et illustriora vi diuina carere videntur. vt ego aut poetā graue ple
nūque carmē sine celestis aliquo mētis instinctu putem fundere: aut eloquē
tiā maiore quadā vi fluere: abundantē sonantibus verbis: vberibusque sentē
tijs. Sed hec ad poetas approbādos sint satis. pro oratore ab istis oppres
so quid dicā nō habeo. et si quicquid haberē nō ausim promere. Siquidē de⁹
ipse qui est veritas: oīm patronorū optim⁹: patron⁹ semp astat. Solūmo
do oratoris nomine se cōuinci: cōfundiq; pmittere isti deberēt. Nam ex quo
viuitur in terris: oīm philosophorū: et imponētium rebus nomina sententia
fuit. vt qui aliquid memoratu dignū excogitaret: ederetque solutis: vlt nō so
lutis pedibus: diceret orator: et actio ipsa ab eodē auctore in ordinē suum re
ducta: appellaret oratio. quibus duabus rebus nihil potest esse sublimi⁹. Nam
orare nō est aliud quā pces ad deū fundere placādi: vlt cōciliandi gratia. que
res nos deo cōiungit: et acceptos reddit. et filius orauit patrē. quod duo verba
in hūc vsq; diē durant: et ad extremā iudicij finē sunt duratura. quod nec sum
mis philosophis: nec theologis: nec iuriscōsultis in tanto tēporū spacio ni
si solis dicēdi peritis datū est. Et his oib; clarissima luce clarius apparet
poetas nō ppterea nō legi: quia ad libidinē incitent: sed quia non sint digni: vt
ab hebetibus rudibusque: quales isti sunt: legantur. nam si quod asserūt: verum
esset: libidinosum et cōtamina⁹ i dicerem⁹ fuisse hieronymū: augustinum

55
paulū: ⁊ tot celibes: qui poetarū fuerūt studiosissimi. Et quicūq; latini elo
qui politia: elegantiāq; fuerit aspernatus: licet in ceteris doctissim⁹ sit: non
tamē litterat⁹: sed litat⁹ honestissime dicet. Et qđ de latina: idem de greca
quoq; facundia sentio. Tandē ne te pluribus demorer amplissime pnceps
sine hac facultate nihil boni ad humane vite vsum: ⁊ ad aie salutē habere
mus. nō theologia: nō leges: nō pōtificiū ius: nō deniq; breuiariū ipsū quo
quotidie dei sacerdotes recitat. Tu itaq; tuos liberos his artib⁹ istitui pru
dētissime facis: q̄ vix tricesimū ⁊ sextū attingis annū: ⁊ tāta i aphaica cōfeci
sti maurozū stragē: quātā hannibal ipse in europā traiciēs nunq̄ fecit. nec
tu regio sanguini: sed soli virtuti cōfidis. Deus tibi fauet: qz iustus ⁊ pius
vuis: ⁊ in magnū premiū sapientissimā ac modestissimā mariā frerā tibi
iunxit vxorem. ex qua duos bis: omnes quidē elegantissimos habes filios
cōmode: decēterq; partitos. inter mares tres vna residet femella. Et cum
semper p fide cesarissime te gesseris: nūc pro latina lingua aliquādo insur
ge: ⁊ latrantes tua sola taciturnitate coage obmutescere. quod si opere pre
stabis |deo| ⁊ vtriq; hesperie: bonisq; omnibus: eris carissimus. Sin ad
uersus sycophantas animū demittes: aut contempta regia cynicus: aut re
licto parnaso castalioq;: sardanapali fiam verus imitator. Vale.

Comes alcotini valentino fernando morauo. S.

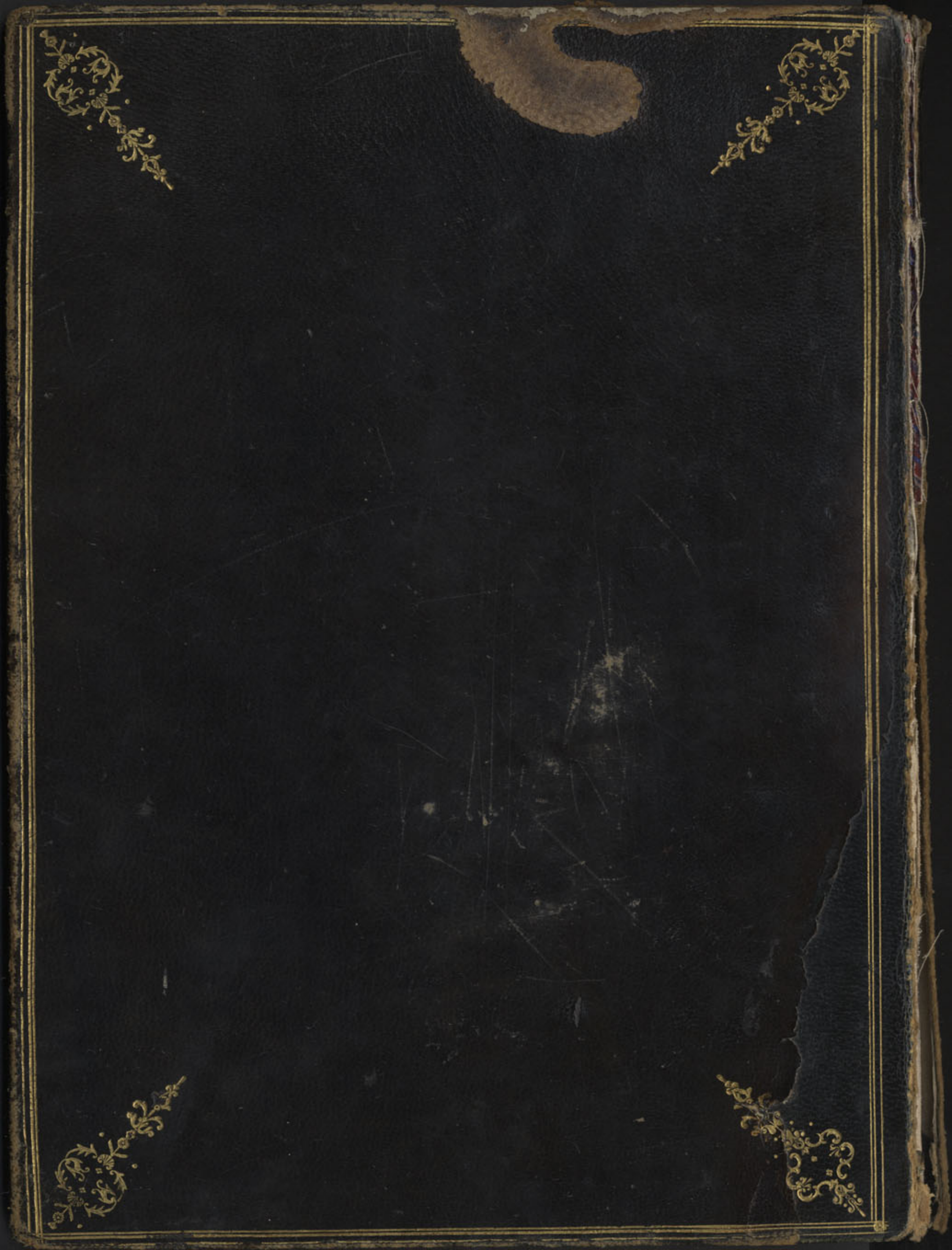
Dacet mihi ista tua imprimēdi ars supra modū q̄q̄ germanitatē
quādam sapiat: q̄ multo esset elegantior ⁊ melior: si tuis nō tantū
cōfideres alūnis. posterī vero nō in illos: s; in te virū peritū omnē
culpā trāfferēt. Ad ea q̄ petis iprimēda: inculta sunt nimis adhuc ⁊ rudia:
nec tāto digna nomie. s; meozū loco pauca qđā mitto. q̄ a cataldo pcepto
re nro supio:ib⁹ ānis ipetraui. tuo vtere arbitrio. ego iā sū vsus meo. vale.
Impressum vlyrbone: anno a partu virginis millesimo
quingentesimo. mense february. die vicesimo primo.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 15 horizontal lines.

CAT. AQVILE
POEMATA
ET
EPISTOLE

VAL. FERD.
VLYXBONE
M. D.

R
37
10

F. D.